

ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12> (дата звернення: 10.10.2018). 5. Про державну таємницю : закон України від 21.01.1994 № 3855-XII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12> (дата звернення: 10.10.2018). 6. Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ Ген. прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, М-ва фінансів України, Адміністрації Держ. прикордонної служби України, М-ва юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12> (дата звернення: 10.10.2018).

Одержано 12.10.2018

УДК 343.977

Лілія Валентинівна ПОЛУНІНА,

старший викладач кафедри фінансових розслідувань
факультету підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції
Національного університету державної фіскальної служби України

ПОЧАТОК ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ЗБИРАННЯ З МЕТОЮ ВИКОРИСТАННЯ АБО ВИКОРИСТАННЯ ВІДОМОСТЕЙ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ КОМЕРЦІЙНУ АБО БАНКІВСЬКУ ТАЄМНИЦЮ

Початок досудового розслідування є актом застосування права, який здійснюється у формі внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, що відкриває загальну юридичну можливість проведення всіх без винятку слідчих (розшукових) дій та застосування, за наявності для того відповідних підстав, заходів забезпечення кримінального провадження.

Стаття 214 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) передбачає, що слідчий, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинення кримінального правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань, розпочати розслідування.

Сутність цієї стадії полягає в тому, що слідчий, прокурор виявивши в події, про яку їм стало відомо, ознаки кримінального правопорушення, приймають рішення розпочати кримінальне провадження.

Початок кримінального провадження є правовою підставою для проведення слідчих (розшукових) дій і застосування передбачених законом заходів забезпечення кримінального провадження.

Ці дії та заходи закон пов'язує з конкретним кримінальним провадженням. На стадії початку кримінального провадження не тільки вживають заходів щодо встановлення підозрюваної у вчиненні злочину особи, а й запобігають, у зв'язку із застосуванням заходів процесуального примусу, можливості продовження нею злочинної діяльності [1, с. 199–205].

Практика свідчить про те, що стадія початку кримінального провадження має особливе значення, бо від того, наскільки правильно будуть оцінені первинні матеріали, одержані під час перевірочних дій, залежить успіх подальшого досудового розслідування.

Кримінальні провадження за фактами незаконного збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну таємницю або банківську таємницю, а також розголошення комерційної або банківської таємниці, здебільшого, розпочинаються за заявами або повідомленнями представників суб'єктів господарювання – керівників підприємств, установ, організацій, представників служб або підрозділів безпеки юридичних

осіб, фізичних осіб-підприємців, членів експертних комісій із захисту комерційної таємниці суб'єктів господарювання, зокрема, керівників і спеціалістів структурних підрозділів юридичної особи та інших осіб. Рідше підставами для початку кримінального провадження можуть слугувати повідомлення, опубліковані в пресі.

У кримінальних провадженнях, розпочатих за фактами незаконного збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну таємницю або банківську таємницю, а також розголошення комерційної або банківської таємниці, відповідно до вимог, закріплених у ст. 216 КПК України, досудове розслідування здійснюється слідчими органами Національної поліції України.

Відповідно до ст. 92 КПК України обов'язок доказування обставин вчиненого кримінального правопорушення покладається на слідчого, прокурора.

Відповідно до ст. 91 КПК України, до обставин, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні при розслідуванні зазначеної категорії злочинів, відносяться: 1) наявність факту вчинення незаконного збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну таємницю або банківську таємницю, а також розголошення комерційної або банківської таємниці; 2) час, місце вчинення злочину; яким способом він вчинений; 3) встановлення особи-злочинця і предмета його безпосереднього замаху; 4) вид і розмір шкоди, злочинними діями підозрюваної особи юридичній особі підприємстві або фізичній особі, який є власником комерційної або банківської таємниці тощо.

Під час досудового розслідування фактів вчинення незаконного збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну таємницю або банківську таємницю, а також розголошення комерційної або банківської таємниці, алгоритм дій слідчого у загальному вигляді передбачає вжиття наступних заходів: 1) перевірка заяви юридичної чи фізичної особи, чий інтерес порушені у зв'язку з незаконним отриманням і розголошенням відомостей, що становлять комерційну таємницю; 2) детальний допит фізичної або представника юридичної особи, потерпілої організації з вказуванням на сутність зібраних відомостей, що складають комерційну таємницю, з метою встановити, яким чином вони зібрані, ким, коли і за яких обставин; 3) підтвердження, отримані від власника суб'єкта господарської діяльності, що зібрані відомості містять комерційну таємницю, адже, як відомо, склад та обсяг відомостей, що становлять комерційну таємницю, порядок їх захисту визначаються самостійно її власником або керівником підприємства з дотриманням вимог чинного законодавства; 4) визначення кола правових, організаційних, технічних й інших заходів, вжитих власником комерційної таємниці щодо забезпечення її збереженості; 5) встановлення обставин, можливих наслідків, що могли настати у результаті розголошення такого роду інформації; 6) допит осіб, у віданні або зберіганні яких знаходилися документи, які містять відомості, що складають комерційну таємницю, у тому числі, у випадку викрадення документів; 7) витребування списку документів, що складають комерційну таємницю підприємства; 8) витребування статуту підприємства, організації; 9) здійснення аналізу трудових договорів працівників суб'єктів господарювання, які розголосили комерційну таємницю, з встановленням конкретних порушень ними розділів і пунктів, викладених в договорах, що стосуються службових обов'язків; 10) у випадку розголошення комерційної таємниці необхідним є доказування наявності корисливих або інших особистих мотивів діянь суб'єкта злочину, у чому вони конкретно виражаються, встановлення наслідків, що можуть виникнути при досягненні ними мети; 11) вилучення документів за результатами аудиторських перевірок, якщо мало місце розголошення відомостей, отриманих під час їх проведення; 12) оцінка збитків шляхом проведення документально-бухгалтерської ревізії, документальної або аудиторської перевірки з вирішенням питань бухгалтерського, економічного характеру, а за умов необхідності – й інших питань, пов'язаних із застосуванням знань спеціалістів різного профілю; 13) у необхідних випадках проведення вилучення і додання пакетів документів щодо технології виробництва, винаходів, планів розвитку виробництва, контрактів суб'єкта господарювання тощо; 14) проведення науково-технічної експертизи для визначення ефективності розвитку підприємства, доцільності запровадження винаходу, його економічної вигоди з обґрунтуванням суми реально спричиненого матеріального збитку або упущеної вигоди у

результаті розголошення комерційної таємниці; 15) встановлення умов утримання приміщень, в яких проводиться робота та зберігаються в неробочий час документи, які містять відомості, що становлять комерційну таємницю; перевірка благонадійності ділових партнерів суб'єкта господарювання; 16) встановлення наявності результатів перевірки осіб, що приймалися на роботу; 17) ознайомлення з матеріалами службових розслідувань; 18) витребування, вивчення, попереднє дослідження та порівняльний аналіз документів, що містять відомості, що становлять комерційну таємницю; 19) допити заявників, осіб, які здійснювали перевірку підприємства, посадових осіб підприємства, осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, та інших осіб.

Успіх досудового розслідування кримінальних проваджень розпочатих за фактами незаконного збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну таємницю або банківську таємницю, а також розголошення комерційної або банківської таємниці визначається його правильним плануванням та організацією. У теорії криміналістики під плануванням розслідування розуміється визначення шляхів розслідування злочинів, окреслення обставин, що підлягають з'ясуванню, а також встановлення найбільш доцільної системи слідчих (розшукових) дій і строків їх проведення.

Список бібліографічних посилань: 1. Назаров В. В., Омеляненко Г. М. Кримінальний процес України : підручник. Київ : Юрид. думка, 2005. 548 с. 2. Курман О. В. Типізація способів учинення злочинних посягань на відомості, що становлять комерційну або банківську таємницю. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2010. Вип. 10. С. 62–68. 3. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 13.10.2018).

Одержано 14.10.2018

УДК 343.9

Лілія Валентинівна ПОЛУНІНА,

старший викладач кафедри фінансових розслідувань
факультету підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції
Національного університету державної фіскальної служби України;

Катерина Дмитрівна МОЇСЄНКО,

здобувач вищої освіти Національного університету
державної фіскальної служби України

ОБСТАВИНИ, ЯКІ ПІДЛЯГАЮТЬ ДОКАЗУВАННЮ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ПРО ЛЕГАЛІЗАЦІЮ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Відповідно до ст. 4 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», до легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, належать будь-які дії, пов'язані із вчиненням фінансової операції чи правочину з активами, одержаними внаслідок вчинення злочину, а також вчиненням дій, спрямованих на приховання чи маскуванню незаконного походження таких активів чи володіння ними, прав на такі активи, джерел їх походження, місцезнаходження, переміщення, зміну їх форми (перетворення), а так само набуттям, володінням або використанням активів, одержаних внаслідок вчинення злочину.

Легалізація (відмивання) доходу (злочинного) – надання в любых формах, доходам отриманих в результаті злочинної діяльності, вигляду законного походження і тим самим укриття їх злочинного походження [2, с. 72–73].